

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерство образования и науки Республики Дагестан

АМР "Кумторкалинский район"

МКОУ "Темиргоевская СОШ"

РАССМОТРЕНО

На заседании ЦМО

Хангишиева С.З.
Протокол №1 от «26» 08
2023 г.

СОГЛАСОВАНО

Зам директора по УВР

Салаватова З.М.
Протокол №1 от «26» 08
2023 г.

УТВЕРЖДЕНО

Директор

Магомедова Н.М.
Приказ №42 от «26» 08
2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Родного (авар.) языка»

для обучающихся 9 класса

с. Темиргое 2023г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА ПО РОДНОМУ ЯЗЫКУ (АВАР.) ДЛЯ 9 КЛАССА НА 2023-2024 ЦІАЛУЛ СОН

1.ПРОГРАММАЯЛЪЕ БАЯН

...Школалъул цІакъго кІвар бугеб масъалалъун ккола гІун бачІунеб гІелалъе шулияб ва гъваридаб лъай къей, гъезуль гъеб лъай практикаялда хІалтІизабизе бажари ва ругъунлъи лъугъинаби, дунялалдехун материалистияб бербалагъи бижизаби.

Авар литературияб мацІалъул къучІ ккола бол мацІ, амма литературияб мацІ бечелъизе кІвар бугеб магІданлъун ккола киналго диалектал ва наречиял. Цогидал мацІазго гІадин, авар мацІалъги гІаммаб куцалда тІолго магІарулазул рухІияб бечелъи жанибе бачуна.

Ахираб заманалда гІисинал миллатазул мацІал церетІеялде цІикІараб кІвар къолеб буго. Гъел миллатазул рукІа-рахъин цебетІеялдаго цадахъ, гъезул мацІалги бечелъула, церетІола ва хадубккунги гъел церетІезаризе руго.

Школалда авар мацІ малъиялда церетІарал масъалаби.

Задачал: Авар мацІ школалда лъазабиялда церетІарал масъалабилъун ккола: цІалдохъабазул кІалзул ва хъвавул калам цебетІезаби, пасихІго цІали камиллъизаби ва каламалъул культура борхизаби.

Мурад: Школалда авар мацІ малъиялъул мурад буго: цІалдохъабазе фонетикаялъул, лексикаялъул, рагІи лъугъиналъул ва хисиялъул, грамматикаялъул, стилистикаялъул хІакъалъулъ лъай швей, жамгІияб гІумруялда жаниб гъелъул кІваралъул хІакъалъулъ баянал къей, битІунхъваялъул ва лъалхъул ишараби лъеялъул иш камиллъизаби, лъималазул рагІул нахърател бечелъизаби.

IX классалда авар мацІалъул курсалъул гІуцІи

Рахъдал мацІалъул программаялда рекъон, IX классалда цІалдохъабазда малъизе ккола фонетика, графика, лексика, рагІи лъугъин, грамматика (морфология, синтаксис). Гъединго цІалдохъабазда лъазе ккола стилистикаялъул ва мацІалъул хІакъалъулъ гІаммал гІелмиял баянал. ЦІалдохъаби ругъунлъизе ккола битІун хъвазе, битІун цІализе, калам гІуцІизе ва лъалхъул ишараби лъезе.

Авар мацІалъул материал гъадин бикъун буго Синтаксис лъазабула IX классалда. Амма синтаксисалъул ва лъалхъул ишарабазул хІакъалъулъ бищун гІадатал (авалиял) баянал V классалдаго къола, морфологияб курс синтаксисалъул къучІалда лъазабизе, калам цебетІезабиялъул ва пунктуациялъул хІалтІаби гъаризе рес букІине. Гъел церехун рехсарал рахъазул хІисабги гъабун, программаялда материал линейно-ступенчатый принципалда рекъон къун буго. Гъединаб принципги къочІое босун, «Лексика», «РагІи лъугъин», «Предметияб цІар» гІадал темаби V ва VI классалда, «Глагол» V, VI ва VII классалда къун руго. «БитІараб ва хъвалсараб калам» абураб тема V ва IX классалда малъулеб буго. ХугІарал темаби цадахъго малъизе рихъизарун руго. Такрарлъулел темаби хадусел классалда малъула

гъваридго ва гІатІидго. Гъединго программаялда дандчІвала байбихъул классазда лъималаз лъай-хъвай гъабурал темабиги. Гъединачал темаби гІатІидго малъизе ккола.

Программаялда тІолабго материал къун буго лъималазул гІелазул хаслъабиги хІисабалде росун .

Программаялда къурал темабазе сагІтал рикъун руго мисалияб къагІидаялъ. Учителасул ихтияр буго мустахІикъаблъун бихъараб бакІалда сагІтазул хиса-баси гъабизе, ай, цо темаялдаса тІаса рахъун, хІажатаблъун бихъулеб цогидаб тема малъиялъе цІикІинаризе.

2.Содержание

- 1 Жубараб предложение 2**
- 2 Диктант «Риичал гІалахалда». 1**
- 3 Журарал сокІкІарал предложениял 2**
- 4 Союзалгун ругел журарал сокІкІарал предложениял. 2**
- 5 Союзал гъечІел журарал сокІкІарал предложениял. 2**
- 6 Изложение «Имам . 1**
- 7 Журарал нахърилълъарал предложениял 2**
- 8 Нахърилълъиналъул рагІабигун бугеб жубараб нахъбилълъараб предложение. 1**
- 9 К/ц Сочинение« Дир хъизан» 1**
- 10 Нахърилълъиналъул рагІаби гъечІого журарал нахърилълъарал предложениял. 1**

11 Диктант «Их» 1

12 Авар мац1 ва гьелъул диалектал. 1

3.Метапредметиял хІасилал

1. ЦІалиялъул мурадал ва масъалаби цере лъезе ва гьел тІуразариялъул къагІидаби ралагъизе бажари.
2. Цебе лъураб масъалаялде ва гьеб масъала тІубазабиялъул шартІазде балагъун, жиндирго цІалиялда рухъарал ишазе къимат къезеги, гьезда хадуб хал кквезеги, гьезул план гъабизеги бугеб бажари лъугъинаби.
3. Информация къезе ишараялъулгин символикиял алатаздаса пайда боси.
4. Хурхен гъабиялъул, ай бухъеналъулал ва нахъгІунтІиялъулал масъалаби тІуразе, каламалъул алатал жигаралда хІалтІизари.
5. Информация балагъиялъул (баян къолел тІахъаздаса), гьеб бакІариялъул, гьелда тІад хІалтІиялъул, гьелъул анализ гъабиялъул, гьеб гІуцІиялъул ва къеялъул, гьелъул магІна бичІІизабиялъул батІи-батІиял къагІидаби хІалтІизари.
6. Цере лъурал мурадазда ва масъалабазда рекъон, батІи-батІиял стилалъул ва жанразул текстал бичІІун цІализе бажари.
7. Цо чІванкъотІарал предметметал дандекквезеги, гьезул анализ ва синтез гъабизеги, гьел гІаммлъизаризеги, кинал ругониги гІаламатаздалъун тІелазде рикъизеги, цоцада релъгІинаризеги, гІиллаялъулабгин цІех-рехалъулаб бухъен чІезабизеги, гьезда тІаса пикрузагъир гъабизеги бажари, ай логикиял хІалтІаби гъаризе лъай.
8. Накъиталъе гІахъаллъи гъабулев чиясухъ гІенеккизеги, диалогалъуль гІахъаллъизеги, батІи-батІиял пикраби рукІиналъе ва щибасул жиндирго хасаб пикру загъир гъабизе ихтияр букІиналъе мукІурлъизеги, жиндирго пикру загъир гъабизеги, гьелъие далил бачинеги разилъи.
9. Гаммаб мурад цебе лъезеги гьеб тІубазабиялъул нухал ралагъизеги бажари; цадахъ гъабулеб хІалтІи щибасда гъоркъоб бикъизе, къотІи-къай гъабизеги, цадахъаб хІалтІуль цоцазда хадуб хал кквезеги, данд рекъон кколеб хІалалъ жиндир ва сверухъ ругезул хъвада-чІвадиялъе къимат къезеги бажари.
10. Лъилниги рахъ кквечІого, щивас загъир гъабураб пикруги хІисабалде босун, дагІба-рагІи къотІизе бажари.
11. Предметиял ва предметазда гъоркъосел аслиял бичІІиял лъай.

4. Ц1алул тематикияб план

№	Дарсил тема 9 кл	Саг1ат
1	Жубараб предложение	2
2	Диктант «Риидал г1алахалда».	1
3	Журарал сок1к1арал предложениял	2
4	Союзалгун ругел журарал сок1к1арал предложениял.	2
5	Союзал гьеч1ел журарал сок1к1арал предложениял.	2
6	Изложение «Имам .	1
7	Журарал нахърилълъарал предложениял	2
8	Нахърилълъиналъул раг1абигун бугеб жубараб нахъбилълъараб предложение.	1
9	К/ц Сочинение « Дир хъизан»	1
10	Нахърилълъиналъул раг1аби гьеч1ого журарал нахърилълъарал предложениял.	1
11	Диктант «Их»	1
12	Авар мац1 ва гьелъул диалектал.	1

5. Написял х1асилал :

Жив Россиялъул ва Дагъистаналъул гражданин вук1ин бич1ч1и

Ват1аналдехун рокъи ва адаб-х1урмат бижизаби

Ват1аналдаса ва миллатал г1емераб Республикаядаса ч1ух1и

Жив маг1арулав (аварав) вук1ин бич1ч1и

Г1агараб ракъалъул ва жиндирго миллаталъул маданият бич1ч1и

Ват1аналда себе жиндирго налги т1убазаби

Щай жив ц1алулев вугев, щиб мурадалъе г1оло

Цогидазулгун гар-гар гъабизе, гъел рич1ч1изе х1адураллги

Рахъдал мац1 нилъер культураялъул аслу бук1ин бич1ч1и

Рокъи Ват1аналде

Рокъи т1абиг1аталде

Жиндирго пикру ккун ч1езе лъай

Авар мац1 миллиябгин культурияб бечелги бук1ин бич1ч1изе;

Жинца загъир гъабураб пикруялъул г1унгут1аби ратизе

Авар каламалъул мух1канлги ва берцинлги бич1ч1изе

Художествиял текстал ц1алулаго, эстетикияб рокъи цебет1езабизе жигар бахъизе

6. Рагъараб календарно- тематикияб план 9 класс 2023 - 2024с.

№	Дарсил тема	Саг1 ат	Деятельностиаълул видал	Материально- техникаяълул чезаби	Напсиял х1асилал :	Заман	
						план	факт
1	Жубараб предложение	2	Синтаксикияб разбор	К1алзул гьунар	Цогидазулгун гар-гар гьабизе, гьел рич1ч1изе х1адураллъи		
2	Диктант «Риидал г1алахалда».	1	Диктант хъвай	Диктантазул мажмуг1	Ват1аналде рокьи		
3	Журарал сок1к1арал предложениял	2	Текстгун х1алт1и, синтаксисияб разбор.	К1алзулаб ц1ех-рех. Т1ехь	Рахьдал мац1 нилъер культураяълул аслу бук1ин бич1чи		
4	Союзалгун ругел журарал сок1к1арал предложениял.	2	Текстгун х1алт1и, синтаксисияб разбор.	Т1ехь, авар мац1алъул грамматика	Авар мац1 миллиябгин культурияб бечелъи бук1ин бич1чизе		
5	Союзал гьеч1ел журарал сок1к1арал предложениял.	2	Синтаксисияб разбор.	Т1ехь, авар мац1алъул грамматика	Авар каламалъул мух1канлъи ва берцинлъи бич1чизе		
6	Изложение «Имам .	1	Изложенияълул хъвай	Изложениязул мажмуг1	Рахьдал мац1 нилъер культураяълул аслу бук1ин бич1чи		
7	Журарал нахърилъъарал предложениял	2	Текстгун х1алт1и	Т1ехь, авар мац1алъул грамматика	Жив Россияълул ва Дагъистаналъул гражданин вук1ин		

8	Нахърилълъиналъул раг1абигун бугеб жубараб нахъбилълъараб предложение.	1	Текстгун х1алт1и	Т1ехъ, авар мац1алъул грамматика	Ват1аналдехун рокьи ва адаб-х1урмат бижизаби		
9	К/ц Сочинение « Дир хъизан»	1	Калам цебет1езаби		Ват1аналде рокьи		
10	Нахърилълъиналъул раг1аби гъеч1ого журарал нахърилълъарал предложениял.	1	Текстгун х1алт1и, синтаксисияб разбор.	Т1ехъ	рокьи т1абиг1аталде		
11	Диктант «Их»	1	Диктант хъвай	Диктантазул мажмуг1	Ват1аналде рокьи		
12	Авар мац1 ва гъелъул диалектал.	1	Текстгун х1алт1и	Т1ехъ	Рокьи т1абиг1аталде		